

ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਖਿੱਚ

Surjit Singh¹

¹Trained Graduate Teacher at Govt.Co-ed.Secondary school west azad nagar,Delhi under Directorate of Education,
Government of NCT of Delhi, New Delhi, India.

ਸਾਰ

ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਘਾਟ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤਬਦੀਲੀ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ-ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਕਸ਼ੇਪੇਸ਼ਰ, ਬਦਲਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਭਿਆਸਾਂ, ਵਿਦਿਅਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੀਖਿਆ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਵਰਤੋਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੰਚਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸਾਖਰਤਾ, ਪਛਾਣ, ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ। ਅਧਿਐਨ 2022 ਅਤੇ 2026 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਸੈਕੰਡਰੀ ਡੇਟਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੀਅਰ-ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਜਰਨਲ ਲੇਖਾਂ, ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸਮੀਖਿਆਵਾਂ, ਵਿਦਵਤਾਪੂਰਨ ਅਧਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲੀਆ ਅਨੁਭਵੀ ਅਧਿਐਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਚਾਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਦਿਅਕ, ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲੀਆ ਖੋਜ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਸਪੇਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਖਰਤਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਵਿਕਲਪਿਕ ਡੋਮੇਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਮੌਜੂਦਗੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਸਮੀਖਿਆ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟਿਕਾਊ ਪੰਜਾਬੀ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਤਾਲਮੇਲ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਕ, ਵਿਦਿਅਕ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੰਚਾਰ ਉਪਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ।

ਕੀਵਰਡ: ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ; ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ; ਡਾਇਸਪੋਰਾ; ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੰਚਾਰ; ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾ; ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਭਾਲ

Received Date: 15 September 2026; **Accepted Date:** 25 September 2026; **Published Date:** 01 October 2026

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and the source are properly cited.

1. ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 33,124,726 ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਲਗਭਗ 2.74% ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਵਾਸ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਨੈਟਵਰਕ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਜਨਗਣਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ [ORG], 2022)। ਪੰਜਾਬੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਪ੍ਰਵਾਸ ਵਿਦਿਅਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰਵਾਸ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੈਟਵਰਕਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਵਾਸ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਜ਼ਿਲ ਪੈਟਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ (ਸਿੰਗਲਾ, ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਬਹਾਦਰ, 2025)।

ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਨਤੀਜੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਰਗੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਭਾਸ਼ੀਵਾਦ, ਬਹੁਭਾਸ਼ਾਈਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਮੀ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਪ੍ਰਸਾਦ, 2025)। 2021 ਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਵੇਲਜ਼ ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ, 291,000 ਲੋਕਾਂ, ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ

ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ 0.5% ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਦੱਸਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ 36.6% ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ 62.1% ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਿੱਖ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਕੜਾ ਦਫਤਰ [ONS], 2022)।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਪਰ ਬਦਲਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ: 2021 ਵਿੱਚ 239,033 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 0.9% ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ 2016 ਵਿੱਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 132,490 ਜਾਂ 0.6% ਸੀ (ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਬਿਊਰੋ ਆਫ਼ ਸਟੈਟਿਸਟਿਕਸ [ABS], 2022)। ਸਿਡਨੀ ਵਿੱਚ 54 ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈਤਾ ਪਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 69% ਨੇ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ 31% ਦੇਭਾਸ਼ੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ 17% ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਪ੍ਰਸਾਦ, 2025)। ਇਹ ਖੋਜਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਾਤਾਵਰਣਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਹਾਰਤ, ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ, ਸਾਖਰਤਾ, ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੁਨਰਗਠਨ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਪ੍ਰਸਾਦ, 2025)।

ਹਾਲੀਆ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਅੱਗੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਭਾਈਚਾਰੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਸਮਾਜਾਂ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਢਾਲਦੇ ਹਨ (ਕੌਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਮਣੀ, 2025; ਕੌਰ ਅਤੇ ਆਨੰਦ, 2026)। ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮਾਰਕਰ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਘਟਣ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅਭਿਆਸਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਾਖਰਤਾ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ (ਕੌਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਮਣੀ, 2025; ਕੌਰ ਅਤੇ ਆਨੰਦ, 2026)। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਘਟਣ ਦੇ ਪੈਟਰਨਾਂ, ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਈ ਸਮਕਾਲੀ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਲੀਆ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸਮੀਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (ਪ੍ਰਸਾਦ, 2025; ਕੌਰ ਅਤੇ ਆਨੰਦ, 2026)

1.1. ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

1. ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਘਟਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਪੈਟਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ
2. ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ।
3. ਸਮਾਜਿਕ, ਪਰਿਵਾਰਕ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਜੋ ਕਿ ਬੇਘਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ।
4. ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਭਾਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਾਖਰਤਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ
5. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਟਿਕਾਊ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਖੋਜ ਪਾੜੇ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ।

1.2. ਖੋਜ ਵਿਧੀ

ਇਹ ਅਧਿਐਨ 2022-2026 ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਵਿਦਵਤਾਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸੈਕੰਡਰੀ-ਡੇਟਾ ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ, ਬਹੁਭਾਸ਼ਾਈਵਾਦ, ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਭਾਲ, ਪ੍ਰਵਾਸ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਤਬਦੀਲੀ (ਪ੍ਰਸਾਦ, 2025; ਕੌਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਮਣੀ, 2025) 'ਤੇ ਹਾਲੀਆ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਅਧਾਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਪੀਅਰ-ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਜਰਨਲ ਲੇਖ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਕਿਤਾਬ ਅਧਿਆਇ, ਪ੍ਰਵਾਸ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਕੜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ (ORGI, 2022; ABS, 2022; ONS, 2022; ਸਟੈਟਿਸਟਿਕਸ ਕੈਨੇਡਾ, 2022)। ਪਛਾਣ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਗੁਣਾਤਮਕ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਸੰਖਿਆਵਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾਵਾਂ, ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਰਗੇ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਸੂਚਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਪ੍ਰਸਾਦ, 2025; ਕੌਰ ਅਤੇ ਆਨੰਦ, 2026)

2. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਚੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਅਤੇ ਗੁਣ

2.1 ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ, ਘਟਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਮੌਖਿਕ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾਈ ਘਾਟ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾਈ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੁਨਰਗਠਨ ਵਜੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਤਿਆਗਣਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਸਮਝ, ਬੋਲਣ, ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ (ਚੌਫ਼ੇਰੀਆਨੀ ਅਤੇ ਡਸਕਲਾਕੀ, 2023)। ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਕੋਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ-ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੈਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਚੌਫ਼ੇਰੀਆਨੀ ਅਤੇ ਡਸਕਲਾਕੀ, 2023)। ਤਬਦੀਲੀ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਨਿਰੰਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਇਨਪੁਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵੱਧਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਚੌਫ਼ੇਰੀਆਨੀ ਅਤੇ ਡਸਕਲਾਕੀ, 2023)।

ਹਾਲੀਆ ਪੰਜਾਬੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਭਾਰਤੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਇਸ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਪੈਟਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸੂਚਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਗਜ਼ਨਫਰ ਐਟ ਅਲ., 2025)। ਸਰਗੋਧਾ ਵਿੱਚ 100 ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ, 96% ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ 78% ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ 90% ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਸਮਝਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਪਣਯੋਗ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਗਜ਼ਨਫਰ ਐਟ ਅਲ., 2025)। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਭਾਰਤੀ-ਮੂਲ ਦੇ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਚਾਰ ਸਮੱਸਿਆ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬੱਚੇ ਇਸਨੂੰ ਆਮ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਸਵੈਚਲਿਤ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ (ਗਜ਼ਨਫਰ ਐਟ ਅਲ., 2025)।

ਸਾਰਣੀ 1. ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਘਟਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਾਲੀਆ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ

ਸੂਚਕ	ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ	ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਖੋਜ ਲਈ ਵਿਆਖਿਆ	ਹਵਾਲਾ
ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪਰਿਵਾਰਕ-ਭਾਸ਼ਾ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਧਿਐਨ	163 ਅਧਿਐਨ	ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅਭਿਆਸਾਂ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਦਵਤਾਪੂਰਨ ਅਧਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।	[1]
ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ	~30 ਦੇਸ਼	ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਾਸਤੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਭਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਵਾਸ ਸੈਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।	[1]
ਇੰਟਰਵਿਊਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਧਿਐਨ	45%	ਗੁਣਾਤਮਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਅਧਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।	[1]
ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ/ਫਾਰਮ/ਟੈਸਟ/ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਧਿਐਨ	22%	ਗੁਣਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਇੰਟਰਵਿਊ-ਅਧਾਰਿਤ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।	[1]
ਸਿੱਧੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅਧਿਐਨ	13%	ਕੁਦਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀਕਰਨ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।	[1]
ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਚਾਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਐਨ	11%	ਡਿਜੀਟਲ ਪਰਿਵਾਰਕ-ਭਾਸ਼ਾ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ	[1]
ਪੰਜਾਬ-ਭਾਸ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ: ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ	96%	ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਰਾਸਤੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ	[2]

ਉਹੀ ਸਰਵੇਖਣ: ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਮਾਪੇ	78%	ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਤੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਤੱਕ 18 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।	[2]
ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਨੂੰ ਸਮਝ ਰਹੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ	90%	ਚੱਲ ਰਹੀ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ	[2]

ਸਰੋਤ: [1] ਬੋਸ ਐਟ ਅਲ. (2023); [2] ਗਜ਼ਨਫਰ ਆਦਿ. (2025)। (ਸਪ੍ਰਿੰਜਰ ਲਿੰਕ)

ਮੌਖਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ, ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਲਚਕਤਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ, ਕੋਡ-ਸਵਿਚਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਚੈਂਡਰੇਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਦਸਕਾਲਾਕੀ, 2023)। ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੋਡ-ਸਵਿਚਿੰਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਭਾਸ਼ੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ, ਵਾਰਤਾਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੈਟਿੰਗ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਣਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਗਜ਼ਨਫਰ ਐਟ ਅਲ., 2025)। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਡ-ਸਵਿਚਿੰਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਵਧਦੇ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਗੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਿਰਫ ਦੋਭਾਸ਼ੀ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੰਕੁਚਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਗਜ਼ਨਫਰ ਐਟ ਅਲ., 2025)।

2.2 ਪਰਿਵਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ, ਕਾਰਜ ਸਥਾਨ, ਧਾਰਮਿਕ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿਆਗ

ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਰਾਸਤੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਲਗਾਵ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੰਚਾਰ ਇਨਪੁਟ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚੇ ਟਿਕਾਊ ਭਾਸ਼ਾਈ ਯੋਗਤਾ ਵਿਕਸਤ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਬੋਸ ਐਟ ਅਲ., 2023)। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪਰਿਵਾਰਕ-ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਹਿਤ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਭਿਆਸ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭੌਤਿਕ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਬੋਸ ਐਟ ਅਲ., 2023)। 163 ਅਧਿਐਨਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ 11% ਨੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਚਾਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਾੜਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ **WhatsApp**, ਵੀਡੀਓ ਕਾਲਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਵਿਰਾਸਤੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ (ਬੋਸ ਐਟ ਅਲ., 2023)।

ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਖਰਤਾ ਮੁੱਲ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਅਤੇ ਢਾਂਚਾਗਤ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਨੰਦੀ, 2024)। ਨੰਦੀ ਦੇ ਅੱਠ ਬੇਲਫਾਸਟ-ਅਧਾਰਤ ਭਾਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸੀਮਤ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਖਰਤਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਅਕਸਰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਨੰਦੀ, 2024)। ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਖੇਤਰ ਅਟ੍ਰੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪੁੰਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ, 2023)।

ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਰਗਰਮ ਭਾਸ਼ਾ ਉਤਪਾਦਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ (ਮੰਡੇਅਰ, 2026)। ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਧਦੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਲਗਾਵ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕਸਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ (ਮੰਡੇਅਰ, 2026)। ਇਕੱਲੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਡੋਮੇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਟ੍ਰੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੰਖਿਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਵਿਦਿਅਕ, ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਵਿੱਚ ਸੁੰਗੜਦਾ ਹੈ (ਗਜ਼ਨਫਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2025)।

3. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਨਿਰਧਾਰਕ

3.1 ਪ੍ਰਮੁੱਖ-ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਸਪੋਜਰ, ਏਕੀਕਰਨ, ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ, ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਰਵੱਈਏ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਅਸਮਾਨ ਭਾਸ਼ਾਈ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ, 2023)। ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਫੈਸਲੇ ਅਕਸਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਨ ਵਿਚਕਾਰ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ, 2023)। ਇਸ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਤੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਦਾਰਥਕ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦੀ ਹੈ (ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ, 2023)।

ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਲਗਾਵ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਗਜ਼ਨਫਰ ਐਟ ਅਲ., 2025)। ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ 100 ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, 79% ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ, ਲਗਭਗ 69% ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ 67% ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਲਗਾਵ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿ-ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਗਜ਼ਨਫਰ ਐਟ ਅਲ., 2025)। ਇਹ ਨਤੀਜੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਫ੍ਰੈਂਚ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਮੁੱਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਗਜ਼ਨਫਰ ਐਟ ਅਲ., 2025)।

ਸਾਰਣੀ 2. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਸੂਚਕ

ਹਾਲੀਆ ਪੰਜਾਬੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸੂਚਕ	ਨਤੀਜਾ	ਭਾਸ਼ਾਈ ਮਹੱਤਵ	ਹਵਾਲਾ
ਪੰਜਾਬੀ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਜੋਂ	79%	ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਵਿਚਕਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਸਬੰਧ	[2]
ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਸਮਰਥਨ	69%	ਸੰਸਥਾਗਤ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਦੀ ਸਮਝੀ ਗਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ	[2]
ਘਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ	67%	ਘਰੇਲੂ ਵਰਤੋਂ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।	[2]
ਕੋਡ-ਸਵਿਚਿੰਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ	83%	ਉੱਚ ਦੇਭਾਸ਼ੀ/ਮਿਸ਼ਰਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ	[2]
ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਘੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ	90%	ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ	[2]
ਉਰਦੂ/ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤਰਜੀਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ	38%	ਪ੍ਰਮੁੱਖ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ	[2]
ਕਲੰਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ	27%	ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ	[2]
ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਮਾਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਦੇ ਨੌਜਵਾਨ	57%	ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਭਾਵੁਕ ਲਗਾਵ ਕਾਫ਼ੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ	[2]
ਸਹਿਮਤੀ ਕਿ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ	67%	ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਉਪਯੋਗਤਾ ਉੱਚੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ	[2]

ਸਰੋਤ: [2] ਗਜ਼ਨਫਰ ਐਟ ਅਲ. (2025)।

ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਾਤਾਵਰਣਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਾਖੀ ਸੰਚਾਰ, ਸਕੂਲਿੰਗ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਧਦੀ ਹੈ (ਫਾਤਿਮਾ ਐਟ ਅਲ., 2025)। 150 ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਰਤ-ਵਿਧੀ ਅਧਿਐਨ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਮੀਡੀਆ ਐਕਸਪੋਜਰ, ਪ੍ਰਵਾਸ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬਦਲਾਅ 'ਤੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ, ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਅਤੇ ਔਨਲਾਈਨ

ਡੋਮੇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ (ਫਾਤਿਮਾ ਐਟ ਅਲ., 2025)। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਦੀ ਇੱਕ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮਾਤ ਭੂਮੀ-ਪੱਖੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਾਤਾਵਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਫਾਤਿਮਾ ਐਟ ਅਲ., 2025)।

3.2 ਪਰਿਵਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ, ਅੰਤਰ-ਵਿਆਹ, ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਪਛਾਣ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸੰਚਾਰ

ਪਰਿਵਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਸਨੂੰ ਇਸਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ, ਸਮਝਣ, ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਬੋਸ ਐਟ ਅਲ., 2023)। ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਗਏ 29% ਅਧਿਐਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਮਾਪੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਲਗਭਗ 22% ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਡੇਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਲਗਭਗ 22% ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਵਾਂ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਲਿਆ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ-ਭਾਸ਼ਾ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਦੀ ਪਛਾਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ (ਬੋਸ ਐਟ ਅਲ., 2023)।

ਭਾਰਤੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ-ਪਰਿਵਾਰ ਖੋਜ ਅੱਗੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਰਾਦੇ ਸਥਾਈ ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਯੋਗਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਸਾਖਰਤਾ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਟੀਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ (ਨੰਦੀ, 2024; ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ, 2023)। ਭਾਰਤੀ-ਈਰਾਨੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ ਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਨੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮੁਹਾਰਤ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਤੀਜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ, 2023)। ਅੰਤਰ-ਵਿਆਹ ਘਰੇਲੂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਭਿੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਵਧਾ ਕੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪਿਛੋਕੜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ, 2023)। ਅਜਿਹੇ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਸ਼ਰਤ ਅਭਿਆਸ ਪਰਿਵਾਰਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਬੂਤ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਰਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਰਥਪੂਰਨ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹਿਣੀ ਹੈ (ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ, 2023)।

4. ਸਕ੍ਰਿਪਟ, ਮੀਡੀਆ, ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ

4.1 ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਾਖਰਤਾ, ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੰਚਾਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਸਾਖਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੌਖਿਕ ਯੋਗਤਾ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲਿਪੀ ਗਿਆਨ ਸਾਹਿਤ, ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ, ਵਿਦਿਅਕ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਲਿਖਤੀ ਸੰਚਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਬਾਠ ਅਤੇ ਤੱਖਰ, 2024)। ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਲਈ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਖਰਤਾ ਭਾਸ਼ਾਈ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਪਾਠ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ (ਬਾਠ ਅਤੇ ਤੱਖਰ, 2024)। ਭਾਰਤੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਾਲੀਆ ਖੋਜ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਪੇ ਅਕਸਰ ਘਰ-ਅਧਾਰਤ ਸਾਖਰਤਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਰਸਮੀ ਸੰਸਥਾਗਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਿਧੀ ਹੈ (ਨੰਦੀ, 2024)।

ਅਜਿਹੇ ਸਾਖਰਤਾ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨਿਰੰਤਰਤਾ, ਉਮਰ-ਮੁਤਾਬਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਪਯੋਗੀ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ (ਲਿਟਲ, 2023)। ਲਿਟਲ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ-ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸਿਵ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਲਿਟਲ, 2023)। ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਪਛਾਣ ਕਾਰਜਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੜ੍ਹਨ, ਵਿਆਖਿਆ, ਪਾਠ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ (ਮੰਡੇਅਰ, 2026)।

4.2 ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ, ਸੰਗੀਤ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ, ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਭਾਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਘਰੇਲੂ ਸੰਪਰਕ

ਡਿਜੀਟਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸੰਚਾਰ ਸਥਾਨ ਬਣਾਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੀਆਂ ਭੌਤਿਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਘੁੰਮ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ (ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਫੂ, 2024)। ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਫੂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਸੇਤਸਵਾਨਾ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਤੇ ਐਕਸ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ-ਪ੍ਰੇਤਸਾਹਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਦਿੱਖ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਫੂ, 2024)। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਿਜੀਟਲ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਈ 2022-ਮਈ 2024 ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਖੋਜ ਨੇ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਪਾਦਕ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੰਪਾਦਨ ਗਤੀਵਿਧੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਰਸ਼ਕ (ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਫੂ, 2025) ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਮਾਸਿਕ ਪੰਨਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਤ ਚੁਨ 2023 ਵਿੱਚ 7,195,667 ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ (ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਫੂ, 2025)। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਗਿਆਨ, ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਲਈ ਇੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਫੂ, 2025)।

ਸਾਰਣੀ 3. ਪੰਜਾਬੀ ਡਿਜੀਟਲ-ਭਾਸ਼ਾ ਗਤੀਵਿਧੀ, ਮਈ 2022-ਮਈ 2024

ਡਿਜੀਟਲ ਸੂਚਕ	ਪੰਜਾਬੀ ਸਬੂਤ	ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵ	ਹਵਾਲਾ
ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਧਾ	ਫਰਵਰੀ 2024 ਵਿੱਚ 126	ਇੱਕ ਸਥਾਪਿਤ ਯੋਗਦਾਨੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ	[6]
ਸਿਖਰਲੇ ਸਰਗਰਮ ਸੰਪਾਦਕ	20 ਜਨਵਰੀ 2024 ਵਿੱਚ	ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਸਰਗਰਮ ਯੋਗਦਾਨੀ ਕੋਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ	[6]
ਮੁੱਖ ਮਾਸਿਕ ਸੰਪਾਦਨ ਸਿਖਰ	ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਵਿੱਚ 6,503	ਤੀਬਰ ਸਮੱਗਰੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ	[6]
ਮੁੱਖ ਨਵੇਂ ਪੰਨੇ ਦੀ ਸਿਖਰ	ਜੁਲਾਈ 2023 ਵਿੱਚ 1,811	ਪੰਜਾਬੀ ਡਿਜੀਟਲ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।	[6]
ਹੋਰ ਨਵੇਂ-ਪੰਨੇ ਦੀ ਸਿਖਰ	ਮਈ 2023 ਵਿੱਚ 1,085	ਨਿਰੰਤਰ ਸਮੱਗਰੀ-ਉਤਪਾਦਨ ਸਮਰੱਥਾ	[6]
ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਸਿਕ ਪੰਨਾ ਦ੍ਰਿਸ਼	ਜੂਨ 2023 ਵਿੱਚ 7,195,667	ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।	[6]
ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਖਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ	ਅਪ੍ਰੈਲ 2022 ਵਿੱਚ 222,000 ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ	ਮਜ਼ਬੂਤ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ	[6]
ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ	ਮਈ 2022 ਵਿੱਚ 26,000 ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ	ਡਾਇਸਪੋਰਾ-ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ	[6]
ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ	ਜੂਨ 2022 ਵਿੱਚ 16,000 ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ	ਹੋਮਲੈਂਡ-ਲਿੰਕਡ ਦਰਸ਼ਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ	[6]

ਸਰੋਤ: [6] ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਫੂ (2025)। (ਸਰਹੱਦਾਂ)

ਹਾਲੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੀਡੀਆ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਸਾਂਝ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਫਿਲਮਾਂ, ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ-ਮੀਡੀਆ ਸਮੱਗਰੀ ਰਾਹੀਂ (ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਬਕਿੰਘਮ, 2026)। ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ 1,139 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਜੁੜਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਆਡੀਓਵਿਡੀਓਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਖੇਤਰੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਬਕਿੰਘਮ, 2026)। ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ

ਲਈ, ਇਹ ਖੋਜ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਆ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਰੂਪਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੋਵੇ (ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਬਕਿੰਘਮ, 2026)।

5. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰੁਝਾਨ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਪਾੜੇ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ

5.1 ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਸਥਾਨਾਂ, ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਸੈਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਬਾਰੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸਬੂਤ

ਮੌਜੂਦਾ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਖੋਜ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬੀ 'ਤੇ ਖੋਜ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਬਾਠ ਅਤੇ ਤੱਖਰ, 2024)। ਭਾਰਤੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖੋਜ ਨੇ ਅਕਸਰ ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ, ਡੋਮੇਨਾਂ ਅਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਨਿਰਭਰ ਵੇਰੀਏਬਲ ਵਜੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਨੰਦੀ, 2024)। ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪਰਿਵਾਰਕ-ਭਾਸ਼ਾ ਖੋਜ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਐਨ ਛੋਟੇ-ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਗੁਣਾਤਮਕ ਨਮੂਨਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਤੀ ਅਧਿਐਨ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ 11 ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਧਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਸੈਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਤੁਲਨਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਬੋਸ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2023)।

ਸਾਰਣੀ 4. ਹਾਲੀਆ ਵਿਰਾਸਤ- ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਐਨਾਂ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਦਾਇਰਾ

ਅਧਿਐਨ	ਪ੍ਰਸੰਗ	ਨਮੂਨਾ/ਸਕੇਪ	ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਆਯਾਮ	ਮੁੱਖ ਸਾਰਥਕਤਾ
ਬੋਸ ਆਦਿ (2023) [1]	ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪਰਿਵਾਰਕ-ਭਾਸ਼ਾ ਖੋਜ	163 ਅਧਿਐਨ	ਕਰਾਸ-ਸਟੱਡੀ ਤੁਲਨਾ	ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਢਾਂਚਾਗਤ ਪਾੜੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਨੰਦੀ (2024) [4]	ਭਾਰਤੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਵਾਰ, ਉੱਤਰੀ ਆਇਰਲੈਂਡ	8 ਪਰਿਵਾਰ	ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪਰਿਵਾਰ	ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ (2023) [3]	ਭਾਰਤੀ-ਈਰਾਨੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਵਾਰ	1 ਪਰਿਵਾਰ	9-ਸਾਲਾ ਲੰਬਕਾਰੀ ਪਿਛਾਖੜੀ ਖਾਤਾ	ਘਰੇਲੂ ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਲਿਟਲ (2023) [5]	ਵਿਰਾਸਤੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ	2 ਭਾਗੀਦਾਰ	ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ-ਬੱਚਾ, 2 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅੰਤਰਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ	ਬਾਲ ਏਜੰਸੀ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਗਜ਼ਨਫਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2025) [2]	ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ, ਸਰਗੋਧਾ	N=100 + 10 ਇੰਟਰਵਿਊ	ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ/ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ/ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ	ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਮਾਪਦਾ ਹੈ
ਫਾਤਿਮਾ ਆਦਿ (2025) [7]	ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ, ਸਰਗੋਧਾ	ਐਨ=150	ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ-ਸ਼ਿਫਟ ਮੁਲਾਂਕਣ	ਸਿੱਖਿਆ, ਪ੍ਰਵਾਸ, ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ
ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਵੂ (2025) [6]	ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ	ਮਈ 2022-ਮਈ 2024	ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਡਿਜੀਟਲ ਨਿਰੀਖਣ	ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਿਜੀਟਲ ਪੰਜਾਬੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਬਕਿੰਘਮ (2026) [8]	ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ, ਲਾਹੌਰ	ਐਨ=1,139	ਸਮਕਾਲੀ ਨੌਜਵਾਨ	ਮੀਡੀਆ-ਅਧਾਰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਸਰੋਤ: [1] ਬੋਸ ਅਤੇ ਹੋਰ (2023); [2] ਗਜ਼ਨਫਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2025); [3] ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ (2023); [4] ਨੰਦੀ (2024); [5] ਲਿਟਲ (2023); [6] ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਵੂ (2025); [7] ਫਾਤਿਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (2025); [8] ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਬਕਿੰਘਮ (2026)।

ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਗਿਆਨ ਪਾੜਾ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਆਬਾਦੀ (ਬੋਸ ਐਟ ਅਲ., 2023) 'ਤੇ ਵੱਡੇ, ਲੰਬਕਾਰੀ, ਮੰਜ਼ਿਲ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੋਜ ਦੀ ਸੀਮਤ ਉਪਲਬਧਤਾ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ, ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕੀ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤੁਲਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਖਿਕ ਮੁਹਾਰਤ, ਗੁਰਮੁਖੀ

ਸਾਖਰਤਾ, ਘਰੇਲੂ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਖੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਪਛਾਣ (ਮੰਡੇਅਰ, 2026) ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕਸਾਰ ਸੰਕੇਤਕ ਹੋਣਗੇ। ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਆਮ ਦੇਭਾਸ਼ੀ ਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਭਿਆਸਾਂ (ਚੈਂਡਰੋਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਡਸਕਲਾਕੀ, 2023) ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗੀ।

5.2 ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਪੁਨਰਜੀਵਨ, ਭਾਈਚਾਰਾ-ਅਧਾਰਤ ਸਿੱਖਿਆ, ਡਿਜੀਟਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖੀ ਖੋਜ ਤਰਜੀਹਾਂ

ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਜਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵਧ ਕੇ ਉਤਪਾਦਕ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਮੌਕਿਆਂ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਵਿੱਚ (ਗਜ਼ਨਫਰ ਐਟ ਅਲ., 2025)। ਇਸ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਰੁਟੀਨ ਬਣਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ, ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਅਭਿਆਸਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਲ ਏਜੰਸੀ ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਨਾਲ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਲਿਟਲ, 2023)। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਕੂਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਾਖਰਤਾ, ਗੱਲਬਾਤ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ, ਸਾਹਿਤ, ਮੌਖਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਡਿਜੀਟਲ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਉਮਰ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਕੇ ਘਰੇਲੂ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਨੰਦੀ, 2024; ਬਾਥ ਅਤੇ ਤੱਖਰ, 2024)। ਡਿਜੀਟਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪੂਰਕ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵਜੋਂ (ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਵੂ, 2024, 2025)। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਦੇ 7.19 ਮਿਲੀਅਨ ਮਾਸਿਕ-ਵਿਊਜ਼ ਸਿਖਰ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਸੰਪਾਦਕੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਮੱਗਰੀ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ-ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਪੰਜਾਬੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਵੂ, 2025)। ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਡਿਜੀਟਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਡਿਜੀਟਲ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਸਾਖਰਤਾ, ਬੋਲਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸੁਧਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਬੇਸ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2023)।

6. ਸਿੱਟਾ

ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਘਟਣਾ ਇੱਕ ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਤਬਦੀਲੀ, ਡੋਮੇਨ ਸੰਕੁਚਨ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ-ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ (ਬੇਸ ਐਟ ਅਲ., 2023; ਚੈਂਡਰੋਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਡਸਕਲਾਕੀ, 2023)। ਸਬੂਤ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਵਰਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਛਾਣ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰੀ ਜੀਵਨਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸੂਚਕ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਗਜ਼ਨਫਰ ਐਟ ਅਲ., 2025)। ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੇਂਦਰੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਮਕਾਲੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਵਾਲੇ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ (ਬੇਸ ਐਟ ਅਲ., 2023)। ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਾਖਰਤਾ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਮੀਡੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਰਥਪੂਰਨ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਨੰਦੀ, 2024; ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਵੂ, 2025)। ਇਸ ਲਈ ਸਮੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ-ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਸੰਚਾਰੀ, ਸਾਖਰ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ, ਜੋ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ (ਮੰਡੇਅਰ, 2026)।

7. ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ

1. ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੋ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਗੱਲਬਾਤ, ਮੌਖਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਦੇਭਾਸ਼ੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਯਮਤ ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਅਰਥਪੂਰਨ ਇਨਪੁਟ ਕੇਂਦਰੀ ਹੈ (ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ, 2023)।
2. ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ-ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੋ। ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਾਖਰਤਾ, ਸਾਹਿਤ, ਲੇਕਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ (ਨੰਦੀ, 2024; ਬਾਥ ਅਤੇ ਤੱਖਰ, 2024)।

3. ਬਾਲ-ਕੋਦ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰੋ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਮੱਗਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਅਤੇ ਬਾਲ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਵਿਰਾਸਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਲਿਟਲ, 2023)।
 4. ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਡਿਜੀਟਲ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਬਣਾਓ। ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਡਕਾਸਟ, ਯੂਟਿਊਬ ਚੈਨਲ, ਔਨਲਾਈਨ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀਆਂ, ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਸੰਪਾਦਨ, ਸੋਸ਼ਲ-ਮੀਡੀਆ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਡਿਜੀਟਲ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ (ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸਲਾਫੂ, 2024, 2025)।
 5. ਲੰਬਕਾਰੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਭਾਸ਼ਾ ਡੇਟਾਸੈਟ ਬਣਾਓ। ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਅਧਿਐਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪਰਿਵਾਰਕ-ਭਾਸ਼ਾ ਖੋਜ (ਬੋਸ ਐਟ ਅਲ., 2023) ਵਿੱਚ ਪਛਾਣੀ ਗਈ ਫੋਟੀ-ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬੋਲਣ, ਸਮਝ, ਪੜ੍ਹਨ, ਲਿਖਣ, ਘਰੇਲੂ ਵਰਤੋਂ, ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਮਾਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲੀ, ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
 6. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲ ਜੋੜੋ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ, ਸੰਗੀਤ, ਸਾਹਿਤ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਯੁਵ-ਕੋਦ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਲੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਬਕਿੰਘਮ, 2026)।
- ਹਵਾਲੇ
1. ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਅੰਕੜਾ ਬਿਊਰੋ। (2022, 28 ਜੂਨ)। ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ: ਜਨਗਣਨਾ, 2021। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਅੰਕੜਾ ਬਿਊਰੋ। <https://www.abs.gov.au/statistics/people/people-and-communities/cultural-diversity-census/2021>
 2. ਕੌਰ, ਆਰ., ਅਤੇ ਆਨੰਦ, ਆਰ.ਆਰ. (2026)। ਪੰਜਾਬੀ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਦੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਬੰਧ। ਜਰਨਲ ਆਫ਼ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਫ਼ਿਲਮ ਐਂਡ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਸਟੱਡੀਜ਼, 9(1), 259-277। <https://doi.org/10.31920/2516-2713/2026/v9n1a13>
 3. ਕੌਰ, ਏਪੀ, ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਮਣੀ, ਬੀਜੀ (2025)। ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਘਰ: ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇਪਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ। ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਡਾਇਸਪੋਰਾ, 17(2), 403-418। <https://doi.org/10.1080/19438192.2024.2369438>
 4. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਕੜਾ ਦਫ਼ਤਰ। (2022, 29 ਨਵੰਬਰ)। ਭਾਸ਼ਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਵੇਲਜ਼: ਜਨਗਣਨਾ 2021। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਕੜਾ ਦਫ਼ਤਰ। <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity/language/bulletins/language/geenglandandwales/census2021>
 5. ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਜਨਗਣਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ, ਭਾਰਤ। (2022)। ਸੀ-16: ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਆਬਾਦੀ, ਭਾਰਤ—2011। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ। <https://censusindia.gov.in/nada/index.php/catalog/10191>
 6. ਪ੍ਰਸਾਦ, ਆਰ. (2025)। ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਲੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਪਛਾਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ: ਸਿਡਨੀ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ। ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਡਾਇਸਪੋਰਾ, 17(2), 369-384। <https://doi.org/10.1080/19438192.2024.2363685>
 7. ਸਿੰਗਲਾ, ਐਨ., ਸਿੰਘ, ਕੇ., ਸਿੰਘ, ਐਨ., ਅਤੇ ਬਹਾਦਰ, ਬੀ. (2025)। ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਬਨਾਮ ਅਨਿਯਮਤ ਪ੍ਰਵਾਸ: ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸੰਦਰਭਾਂ, ਆਰਥਿਕ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ। ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਵਾਸ ਅਧਿਐਨ, 13, ਆਰਟੀਕਲ 79, 1-29। <https://doi.org/10.1186/s40878-025-00499-z>
 8. ਸਟੈਟਿਸਟਿਕਸ ਕੈਨੇਡਾ। (2022, 26 ਅਕਤੂਬਰ)। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਜਨਗਣਨਾ: ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਚਿੱਤਰ। ਦ ਡੇਲੀ। <https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/daily-quotidien/221026/dq221026b-eng.pdf>
 9. ਬਾਠ, ਕੇ.ਕੇ., ਅਤੇ ਤੱਖਰ, ਓਕੇ (2024)। ਭਾਸ਼ਾ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਅਤੇ ਪਛਾਣ: ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ। ਸਿੱਖ ਬਣਤਰ: ਧਰਮ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਸਿਧਾਂਤ, 22(2), 219-240। <https://doi.org/10.1080/17448727.2024.2408871> (ਟੇਲਰ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸਿਸ ਔਨਲਾਈਨ)
 10. ਬੋਸ, ਪੀ., ਗਾਓ, ਐਕਸ., ਸਟਾਰਫੀਲਡ, ਐਸ., ਸਨ, ਐਸ., ਅਤੇ ਰਾਮਦਾਨੀ, ਜੇ.ਐਮ. (2023)। ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ: ਇੱਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸਮੀਖਿਆ। ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ, 22, 343-

365|<https://doi.org/10.1007/s10993-023-09661-8>(ਸਪ੍ਰਿੰਜਰ ਲਿੰਕ)

11. ਚੋਂਡਰੇਗਿਆਨੀ, ਵੀ., ਅਤੇ ਡਸਕਲਾਕੀ, ਈ. (2023)। ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਦੌਰੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਫਰੰਟੀਅਰਜ਼, 2, ਆਰਟੀਕਲ 1230408|<https://doi.org/10.3389/flang.2023.1230408>(ਸਰਹੱਦਾਂ)
12. ਫਾਤਿਮਾ, ਏ., ਬਿਲਾਲ, ਐੱਚ.ਏ., ਅਹਿਮਦ, ਐਨ.ਐਨ., ਅਤੇ ਅਸਗਰ, ਆਈ. (2025)। ਸਰਗੋਧਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਤਬਦੀਲੀ: ਰਵੱਈਏ, ਸਿੱਖਿਆ, ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦਾ ਲਗਾਵ। ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਇੰਸ ਰਿਵਿਊ ਆਰਕਾਈਵਜ਼, 3(4), 2105-2114|<https://doi.org/10.70670/sra.v3i4.1314>(ਪਾਲਿਸੀ ਜਰਨਲੋਫਮਸ.ਕੌਮ)
13. ਗ਼ਜ਼ਨਫਰ, ਏ., ਅਸਗਰ, ਆਈ., ਬਿਲਾਲ, ਐੱਚ.ਏ., ਹਸਨ, ਉਲ, ਜ਼ਾਹਰਾ, ਏ.ਜੇ., ਫਾਜ਼ਾਜ਼, ਐੱਫ., ਅਤੇ ਚੌਧਰੀ, ਏ. (2025)। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਆ, ਪਛਾਣ ਨਿਰਮਾਣ, ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ: ਇੱਕ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ। ਜਰਨਲ ਆਫ ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਅਧਿਐਨ, 3(4), 7155-7193|<https://doi.org/10.71281/jals.v3i4.592>(ਰਿਸਰਚਗੇਟ)
14. ਲਿਟਲ, ਐਸ. (2023)। 'ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਹੋ ਉਸਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ': ਪਰਿਵਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਨੁਭਵਾਂ 'ਤੇ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ। ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜਰਨਲ ਆਫ ਬਾਈਲਿੰਗੁਅਲਿਜ਼ਮ, 27(2), 217-231|<https://doi.org/10.1177/13670069221125705>(ਸੇਜ ਜਰਨਲਜ਼)
15. ਮੰਡੇਅਰ, ਏ.-ਪੀ.ਐਸ. (2026)। ਡਾਇਸਪੋਰਿਸਟੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ: ਸਿੱਖ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਉਭਰਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂਆਂ। ਸਿੱਖ ਬਣਤਰ: ਧਰਮ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਸਿਧਾਂਤ, 22(3-4), 255-273|<https://doi.org/10.1080/17448727.2026.2613478>(ਟੇਲਰ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸਿਸ ਔਨਲਾਈਨ)
16. ਮਿਨਹਾਸ, ਐਸ., ਅਤੇ ਸਲਾਵੂ, ਏ. (2024)। ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਸੇਤਸਵਾਨਾ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ। ਜਰਨਲ ਆਫ ਏਸ਼ੀਅਨ ਐਂਡ ਅਫਰੀਕਨ ਸਟੱਡੀਜ਼, 60(7), 4109-4126|<https://doi.org/10.1177/00219096241243061>(ਸੇਜ ਜਰਨਲਜ਼)
17. ਮਿਨਹਾਸ, ਐਸ., ਅਤੇ ਸਲਾਵੂ, ਏ. (2025)। ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ: ਸੇਤਸਵਾਨਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ। ਫਰੰਟੀਅਰਜ਼ ਇਨ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ, 10, ਆਰਟੀਕਲ 1442935|<https://doi.org/10.3389/fcomm.2025.1442935>(ਸਰਹੱਦਾਂ)
18. ਮੀਰਵਾਹੇਦੀ, ਐਸ.ਐਚ., ਅਤੇ ਹੁਸੈਨੀ, ਐਮ. (2023)। ਪਰਿਵਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ ਪਿਛੇਕੜ ਵਿੱਚ: ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ-ਈਰਾਨੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ। ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ, 22, 179-200|<https://doi.org/10.1007/s10993-023-09649-4>(ਸਪ੍ਰਿੰਜਰ ਲਿੰਕ)
19. ਨੰਦੀ, ਏ. (2024)। ਵਿਰਾਸਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਭਾਲ ਵੱਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ: ਉੱਤਰੀ ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ। ਸਮਾਜ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਧਿਐਨ, 18(1-2), 199-221|<https://doi.org/10.1558/sols.26005>(ਰਿਸਰਚਗੇਟ)
20. ਅਹਿਮਦ, ਐਚ.ਐਨ., ਅਤੇ ਬਕੀਘਮ, ਐਲ. (2026)। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਅਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ। ਸਿੱਖ ਬਣਤਰ: ਧਰਮ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਸਿਧਾਂਤ, 1-19। ਐਡਵਾਂਸ ਔਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ|<https://doi.org/10.1080/17448727.2026.2702826>(ਐਥਨੋਸ ਗ੍ਰੰਥ ਸੂਚੀ)
21. ਜੈਦੀ, ਏ., ਅਤੇ ਵ੍ਹਾਈਟ, ਪੀ. (2025)। ਡਾਇਸਪੋਰਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ: ਸਿਡਨੀ ਦੇ ਅਦਿੱਖ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਨਸਲੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਜੀਵਨਸ਼ਕਤੀ। ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜਰਨਲ ਆਫ ਲਿੰਗੁਇਸਟਿਕਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰ, 6(2), 193-234|<https://doi.org/10.52700/ijlc.v6i2.310>(ਡੀਓਆਈ)

About The Author

Surjit Singh is a UGC NET-qualified educator and teacher of Punjabi at Government Co-ed Secondary School, West Azad Nagar, Delhi, India. He is associated with the field of Political Science and is committed to teaching, academic development, and contributing to the educational growth of students through effective learning and scholarly engagement.